

සැහැල්ලු දුම්රිය සංක්‍රමණ පද්ධති ව්‍යාපෘතිය - 2021

සැහැල්ලු දුම්රිය සංක්‍රමණ පද්ධති ව්‍යාපෘතියේ 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවියයුතු ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජය හා ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිතායතනය අතර 2019 මාර්තු 11 දිනැති ව්‍යාපෘති සංදේශයේ ඇමුණුම ii හි 18 වගන්තිය ප්‍රකාර මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

1.2 ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම, අරමුණු, අරමුදල් යෙදවීම හා ව්‍යාපෘතියේ කාල සීමාව

ව්‍යාපෘතියේ ණය පහසුකම් ගිවිසුම අනුව, නාගරික සංවර්ධන හා නිවාස අමාත්‍යාංශය ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරවීමේ නියෝජිතායතනය වේ. ව්‍යාපෘතියේ අරමුණ වන්නේ කොළඹ නගරයේ සහ තදාසන්න ප්‍රදේශවල පවතින දැඩි රථවාහන තදබදය සැලකිල්ලට ගනිමින්, සිසුගාමී සංක්‍රමණික පද්ධතියක් තුළින් ඵලදායී කාර්යක්ෂම සුව පහසු මගී ප්‍රවාහන ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වාදීම වේ.

ව්‍යාපෘතියේ ඇස්තමේන්තුගත මුළු පිරිවැය ජපාන යෙන් මිලියන 246,641 ක් වන අතර 2019 – 2024 කාලය සඳහා සැලසුම් කර තිබුණු අදියර හයක් (06) යටතේ ඉන් රු.මිලියන 286,839 කට සමාන ජපාන යෙන් මිලියන 200,215 ක් සැපයීමට ජපාන සහයෝගීතා නියෝජිත ආයතනය එකඟ වී තිබුණි. ව්‍යාපෘතියේ අදියර 01 යටතේ අත්සන් කළ අංක එස්එල්-පී 119 දරන ණය පහසුකම් ගිවිසුම අනුව, අදියර එකෙහි ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැය රු.මිලියන 59,100 කට සමාන ජපාන යෙන් මිලියන 41,252 ක් වූ අතර ඉන් රු.මිලියන 43,037 කට සමාන ජපාන යෙන් මිලියන 30,040 ක් සැපයීමට ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිත ආයතනය එකඟ වී තිබුණි. ව්‍යාපෘතිය එහි කටයුතු 2019 මාර්තු 25 දින ආරම්භ කරන ලද අතර 2024 දෙසැම්බර් 31 දින වන විට නිම කිරීමට නියමිතය.

1.3 මතය

මාගේ වාර්තාවේ 2.1 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර ව්‍යාපෘතියෙහි 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය හා මුදල් ප්‍රවාහ පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.4 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතවලට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදුකරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනම සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ කළමණාකරණයේ සහ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍යවන අභ්‍යන්තර පාලනය තීරණය කිරීම කළමණාකරණයේ වගකීම වේ.

ව්‍යාපෘතියේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධ වගකීම, පාලනය කරන පාර්ශවයන් විසින් දරනු ලබයි. ව්‍යාපෘතියේ වාර්ෂික හා කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා වගකීම් පිළිබඳව නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යාම අවශ්‍ය කෙරේ.

1.6 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම

සමස්ථයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා හා වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබා දීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණකගේ වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතික වීම උසස් මට්ටමේ සහතික වීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිත ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑම විටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා හා වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑමට නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශනයන් ඇති විය හැකි අතර, මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කර ගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි බලපෑමක් විය හැකි බව අපේක්ෂා කෙරේ.

මා විසින් වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැක මුසු බවින් යුතුව ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය කරන ලදී. තවද,

- වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගේ අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී තක්සේරු කිරීමේදී අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීමෙන් වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවන්නාවූ අවදානම් මඟහරවා ගැනීමට, ප්‍රමාණවත් සහ උචිත විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම මාගේ මතයට පදනම් වේ. ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවක් හේතුවෙන් සිදු කරන ලද ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයක් හඳුනා නොගැනීම මගින් සිදුවන්නාවූ බලපෑම ප්‍රබල වන අතර, දුස්සන්ධානය, ව්‍යාජ ලේඛණ සැකසීම, වේතනාන්විත මඟ හැරීම හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීම වංචාවක් ඇතිවීමට හේතු වේ.
- අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස ව්‍යාපෘතියේ අභ්‍යන්තර පාලනය සම්බන්ධයෙන් අවබෝධයක් ලබා ගන්නා ලද මුත් අභ්‍යන්තර පාලනයේ ඵලදායීත්වය පිළිබඳ මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමට අදහස් නොකරයි.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල සහ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල සාධාරණත්වය සහ කළමණාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම්වල යෝග්‍යතාවය අගයන ලදී.
- හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඉදිරිපත් කිරීම, ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය ඇගයීමට ලක් කළ අතර ඒ සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණ අයුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් බවට අගයන ලදී.

මාගේ විගණනය තුළදී හඳුනාගත් වැදගත් විගණන සොයාගැනීම්, ප්‍රධාන අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා හා අනෙකුත් කරුණු පිළිබඳව පාලනය කරනු ලබන පාර්ශවයන් දැනුවත් කරන ලදී.

2. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ අදහස් දැක්වීම

2.1 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු	මුදල (රු.මිලියන)	කළමනාකරණයේ අදහස් දැක්වීම	විගණකගේ නිර්දේශය
(අ) ඉකුත් වර්ෂයේ ජූලි සිට දෙසැම්බර් මාසය දක්වා වූ කාලයට අදාළ ගෙවිය යුතු උපදේශන ගාස්තු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ඇතුළත් කර නොතිබුණි. මෙම නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වා තිබුණු ජංගම වගකීම් එම ප්‍රමාණයෙන් අඩුවෙන් දැක්වුණි.	754.23	අදාළ බිල්පත්, ගෙවිය යුතු බිල්පත් ලෙස හඳුනාගත හැකි අතර අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලැබීමෙන් පසුව ප්‍රතිපාදන වෙන් කරනු ලැබේ.	ගෙවිය යුතු වියදම වගකීම් යටතේ දැක්විය යුතුය.
(ආ) උපදේශන ආයතන විසින් ඉදිරිපත් කර තිබුණු ඉන්වොයිස් පත්‍ර 13 ක් සඳහා ගෙවිය යුතු අගය මත වූ එකතු කිරීමේ බදු (VAT) සඳහා ඉකුත් වර්ෂයේදී වෙන් කිරීම් සිදුකර මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වා නොතිබුණි. මෙම නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වා තිබුණු ජංගම වගකීම් මෙම ප්‍රමාණයෙන් අඩුවෙන් දැක්වුණි.	192.02	ඉන්වොයිස් සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලැබීමෙන් පසුව, අදාළ VAT බදු වගකීමේ අනුපාතය මත වෙන් කිරීම් සිදු කළ හැකිය.	ගෙවිය යුතු වියදම් වගකීම් යටතේ පෙන්විය යුතුය.
(ඇ) විදුලිබල මණ්ඩලයට 2019 වර්ෂයේදී ගෙවා තිබුණු වැඩ ආරම්භ කිරීමේ අත්තිකාරම් ජංගම වත්කම් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වනු වෙනුවට වියදමක් ලෙස ගිණුම්ගත කර තිබුණි. අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය අනුව, ව්‍යාපෘතිය එහි කටයුතු 2020 ඔක්තෝබර් 06 දින නවතා දමා තිබුණි. එසේ වුවත් මෙකී අත්තිකාරම 2021 දෙසැම්බර් 31 දින දක්වා නැවත අයකර ගෙන නොතිබුණි.	44.04	එකඟ වේ.	අත්තිකාරම් ගෙවීම් ජංගම වත්කම් යටතේ දැක්විය යුතුය.
(ඈ) මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් සිදුකර තිබුණු සමානතා (Parity) ගැලපීම් 2021 දෙසැම්බර් 31 දිනට වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් කර නොතිබුණි.	173.7	අදහස් දක්වා නොතිබුණි.	වර්ෂය අවසානයට සිදුකර තිබුණු සමානතා ගැලපීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ඇතුළත් කළ යුතුය.

3. භෞතික කාර්යසාධනය

3.1 ව්‍යාපෘතියේ වැඩකටයුතුවල භෞතික කාර්යසාධනය

සංරචකය	විගණන නිරීක්ෂණ	ප්‍රමාදයට හේතුව	කළමනාකරණයේ අදහස් දැක්වීම	විගණකගේ නිර්දේශය
(අ) ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීම	ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීමේ පනතේ 10.1 වගන්තිය ප්‍රකාරව නැවතුම් පලවල් ඉදිකිරීමට අවශ්‍ය හෙක්ටයාර් 21 ක පමණ ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීමට කටයුතු කර තිබුණද, ව්‍යාපෘතියේ කටයුතු ඉකුත් වර්ෂය අවසානයේදී නවතා දැමීම නිසා ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීමේ කටයුතු අත්හිටුවා තිබුණි.	ව්‍යාපෘතිය නවතා දැමීම	අදහස් දක්වා නොතිබුණි.	නැවත පවරා දීමේ කටයුතු අවසන් කිරීමට පියවර ගත යුතුය.
(ආ) උපදේශන සේවා	උපදේශන සේවා සැපයීමේ වාර්තාවන් 16 අතරින් වාර්තා 11 ක් පමණක් උපදේශකයන් විසින් ඉදිරිපත් කර තිබුණි. ලැබුණු වාර්තා අතරින් වාර්තා 07 ක් පමණක් ව්‍යාපෘතිය සමාලෝචනය කර තිබුණි. මෙම වාර්තා අතරින් වාර්තා 03 ක් පමණක් සමාලෝචනය කිරීමෙන් පසු ව්‍යාපෘතිය පිළිගෙන තිබුණි. මෙයට අමතරව ප්‍රමාද ගාස්තු අයකර ගැනීමට අදාළ ප්‍රතිපාදන ගිවිසුම් වලට අතුළත් කර නොතිබීම නිසා ඉතිරි වාර්තා 05 ට අදාළ ප්‍රමාද ගාස්තු අයකර ගැනීමට නොහැකිවී තිබුණි.	සැලසුමට අනුව උපදේශන සේවා කණ්ඩායම අදාළ කාර්යයන් වල නොයෙදවීම	අදහස් දක්වා නොතිබුණි.	ඉතිරි උපදේශන සේවාවන් වලට අදාළ වැඩ කටයුතු කඩිනම් කිරීමට පියවර ගත යුතු අතර ප්‍රමාදයන් සඳහා ගාස්තු අයකළ හැකිවන පරිදි උපදේශන සේවා ගිවිසුම් වලට ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කළ යුතුය.

3.2 මතභේදයට තුඩුදෙන ගනුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	විගණකගේ නිර්දේශය
ඉකුත් වර්ෂය අවසානයට ව්‍යාපෘතිය අත්හිටුවා තිබුණද, මාලමේ සිට බත්තරමුල්ල දක්වා උපයෝගී රැහැන් ඇදීමට සහ අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය පෙරසැරි කිරීමේ කටයුතු ආරම්භ කිරීම පිණිස හා කොළඹ නගරයෙහි පොලොව යටින් දිවෙන විදුලි රැහැන් සම්බන්ධ කිරීම සඳහා රු.මිලියන 36 ක් ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයට ගෙවා තිබුණු වැඩ ආරම්භ කිරීමේ අත්තිකාරම් හා පොළව යටින් දිවෙන උපයෝගී රැහැන් ඇදීමට සහ පොළව යටින් දිවෙන උපයෝගී රැහැන් කොළඹ නගරය තුළ සවිකිරීමේ ගාස්තු රු.මිලියන 8 ක් 2022 මැයි මාසය දක්වාම අයකර ගෙන නොතිබුණි.	අදහස් දක්වා නොතිබුණි.	අත්තිකාරම් නැවත අයකර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග කඩිනමින් ගත යුතුය.

3.3 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතාවලට අදාල ගැටලු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	විගණකගේ නිර්දේශය
<p>(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේදී ව්‍යාපෘතියේ වැඩකටයුතු නවතා දැමීම නිසා උපදේශන ආයතනය විසින් ඔවුන්ට ලැබිය යුතු එ.ජ.ඩොලර් මිලියන 23.65 ක මුදලද ඇතුළත්ව එ.ජ.ඩොලර් මිලියන 31.36 ක් ඉල්ලුම් කර තිබුණි. මේ සම්බන්ධව සාකච්ඡා කිරීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් 2021 පෙබරවාරි 23 දින කමිටුවක් පත්කර තිබුණි. මෙකී සාකච්ඡා වල ප්‍රමාදයන් නිසා ප්‍රමාද කාලය සඳහාද පොලී මුදල් ගෙවීම රජයට සිදුවී තිබුණි.</p>	<p>අදහස් දක්වා නොතිබුණි.</p>	<p>පත්කළ කමිටුව විසින් නොපමාව සාකච්ඡා කටයුතු සිදු කළ යුතුය.</p>
<p>(ආ) 2020 සැප්තැම්බර් 28 දිනැති අංක 20/1450/312/002 දරන අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය පරිදි ව්‍යාපෘතියේ කටයුතු අත්හිටුවා ව්‍යාපෘති කාර්යාලය වසා දමන ලෙස නාගරික සංවර්ධන හා නිවාස අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වරයා වෙත ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කළ නියෝජිතයන්ගේ වශයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලය දැනුවත් කර තිබුණි. එසේ වුවත්, ව්‍යාපෘතිය අත්හිටුවීමට පෙර නීතිපතිවරයාගේ සහ මුදල් අමාත්‍යාංශයේ නිරීක්ෂණ ලබා ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.</p>	<p>අදහස් දක්වා නොතිබුණි.</p>	<p>ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර විධිමත් ශක්‍යතා අධ්‍යයනයක් සිදු කළ යුතුය.</p>
<p>(ඇ) ඉකුත් වර්ෂයේදී ව්‍යාපෘතියේ කටයුතු අත්හිටුවීමට තීරණය කිරීම නිසා, 2019 මැයි 23 දින අත්සන් කරන ලද ව්‍යාපෘතියෙහි ණය ගිවිසුමට අනුව ගෙවීමට සිදුවී තිබුණු රු.මිලියන 102.73 කට සමාන ජපන් යෙන් මිලියන 60.08 ක මුදල එනම් මුළු ණය මුදලින් සියයට 0.2 ක් වූ ඉදිරි ගාස්තු මුදල නිෂ්කාර්ය වියදමක් බවට පත් වී තිබුණි. එසේම, ණය ලබාදුන් ආයතනය වූ JICA ආයතනයට නැවත ගෙවිය යුතු ණය මුදල වූ රු.මිලියන 4,622.45 කට සමාන ජපන් යෙන් මිලියන 2,703.18 ක මුදල ගෙවීම සඳහා ගිවිසුමකට එළඹ නොතිබුණි.</p>	<p>අදහස් දක්වා නොතිබුණි.</p>	<p>ගෙවිය යුතු ණය මුදල නැවත ගෙවීම සඳහා ණය ලබාදුන් ආයතනය සමඟ ගිවිසුමකට එළඹිය යුතුය.</p>